

deželnih odborov, tako da je dosedanja zloglasna dvotirna uprava avtonomnih in bivših c. kr. oblastev odpravljena.

Občine in okrajna zastopstva ostanejo sicer, kakor so v svoji organizaciji in svojem delokrogu, toda v svoji upravi so podrejena okrajnim oblastvom, oziroma Narodni vladi in njenim stvarno pristojnim oddelkom. Posebne likvidacijske komisije, ki se ustanove za likvidacijo uprave deželnih odborov, imajo skrbeti za to, da so posli deželnih odborov in njihovih prave, zavodi in imetje rednim potom izroče Narodni vladi.

Ker so vse kompetence bivših ministrstev in političnih oblastev druge instance združene v Narodni vladi, je le-ta Narodna vlada, oziroma njeni oddelki načeloma druga in zadnja instanca v vseh zadevah bivše politične uprave. Isto sklenje instanc se je po smislu modernih zahtev uveljavilo tudi v šolski in finančni upravi, kolikor gre tu za upravno-pravne zadeve, kakor tudi v sodnem postopanju.

Okrajna politična oblastva prve instance ostanejo za sedaj neizpremenjena, samo da so v svojem postopanju podrejena dotičnim oddelkom Narodne vlade, ki pridejo po svoji stvarni kompetenci v poštev. V službenem in administrativnem oziru so pa ta oblastva odvisna od Narodne vlade, oddelek za notranje zadeve, ki sicer upravlja vse zadeve bivšega c. kr. ministrstva notranjih zadev in dalje vse posle deželnih odborov in bivših deželnih političnih oblastev, kolikor ti posli ne spadajo v območje kakega drugega oddelka. Na isti način imajo le-ti oddelki kompetenco dotičnih ministrstev in odnosno bivših deželnih odborov in bivših deželnih političnih oblastev druge stopnje.

V šolski upravi se ustanovi za vso Slovenijo višji šolski svet, ki sestoji iz predsednika, iz dveh ali treh poročevalcev za upravne in gospodarske šolske zadeve in štirih ali petih višjih šolskih nadzornikov, iz dveh po knezoškofijskem ordinarijatu v Ljubljani dogovorno z drugimi ordinarijati slovenskega ozemlja odposlanih katoliških duhovnikov, iz dveh od srednješolskega in iz dveh od ljudskošolskega učiteljstva po načelu proporcionalnega, oziroma minoritetnega zastopstva voljenih delegatov ter iz zastopnikov staršev, oddelka za zdravstvo in oddelka za socialno skrbstvo.

V pravo sodni upravi se ustanovi za Kranjsko in za Štajersko in Koroško višje deželno sodišče; višje deželno sodišče v Trstu ostane na svojem mestu. V administrativnih zadevah sta obe sodišči podrejena Narodni vladi SHS v Ljubljani, oddelek za pravosodstvo. Naredba določa dalje okoliš odvetniške zbornice v Ljubljani in notarskih zbornic v Celju in Ljubljani.

V okviru finančne uprave določa naredba izpremenitev finančnega ravnanstva v Ljubljani v deželno finančno ravnanstvo, dalje ustanovitev finančnega okrajnega ravnanstva v Ljubljani, ustanovitev dohodarstvenega višjega sodišča v Ljubljani, in sicer pri višjem deželnem sodišču, izpremenitev dosedaj pri okrajnih glavarstvih obstoječih davčnih referatov v samostojno poslujoča davčna okrajna oblastva, ureja pristojnost komisij za pridobitino in dohodnino, določa okoliš finančne prokuratorature ter odreja, da se vsi državni davki, davščine in pristojbine plačujejo, sprejemajo, zaračunajo od 1. novembra 1918 naprej v prid države SHS.

Za pošte se ustanovi v Ljubljani pošto in brzojavno ravnanstvo, za državne železnice železniško ravnanstvo, za proge južne železnice pa obratno vodstvo.

Okoliš trgovske in obrtniške zbornice obsega vse Narodni vladi podrejeno ozemlje. Istotako se obrtno nadzorništvo osredotoči v obrtnem nadzorništvu v Ljubljani.

Naredba ureja dalje rudarstveno upravo, upravo meroskustva ter postopanje v zadevah agrarnih operacij. Posebne točke se nanašajo na orožništvo, na upravno sodstvo in na uradni list. Za upravno sodstvo se ustanovi za vse ozemlje pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani poseben senat, v katerem mora biti vsaj polovica članov usposobljenih za sodno službo.

V končnih določilih se izreka, da ostanejo vsi zakoni in naredbe, kolikor ne nasprotujejo novim odredbam, do preklica ali spremembe v veljavi in da je izvršitev teh odredb, ki dobe veljavo z dnem razglasitve, naročena Narodni vladi SHS v Ljubljani.

Slovenecem v domovini.

Ob pričetku vojne (1914) je došlo precejšnje število Slovencev iz domovine v Švico in so tu našli politično zavetišče.

Zaradi dolgo trajajoče vojne je pa ta-le emigracija prišla v mnoge zadrege, kar je napotilo mojega sina Bogumila ustanoviti (1916) v Ženevi društvo »Fond slovenske emigracije« v namen podpiranja v to potrebnih, v Švici se nahajajočih Slovencev.

Po preselitvi mojega sina v Washington (1917) sem jaz podpisani prevzel mesto upravitelja Fonda.

Dobival je Fond sprva prispevke izključno od ameriških Slovencev; od časa pa, da je Amerika tudi vstopila v vojno, izostajajo pa prispevki od tam popolnoma, ker tamošnji Slovenci imajo sedaj za svoje skrbeti.

Potreba podpiranja tukajšnjih Slovencev bo pa v kratkem še večja, ker se po sklenjenem miru morajo spraviti nazaj v domovino; v to svrhu pa ne bo treba skrbeti samo za pokritev potnih stroškov, ampak tudi za nabavo zimskih oblek in čevljev, česar se tukaj še dobi, v domovini (kakor čitamo) pa ne.

Zaradi teh okoliščin je Fond prisiljen obrniti se na slovensko domovino v dosego prispevkov, in sicer v prvi vrsti na slovenske denarne zavode, okrajne zastope in občine.

Prispevke prosim poslati »Ljubljanski kreditni banki« v Ljubljani, ki bo skrbela, da se nakazujejo Fondu v Švico ter da jih objavljajo slovenski dnevniki.

Jugoslovansk pozdrav!

Mihael Vošnjak, bivši drž. posl.
Collonge sur Terret (Suisse-Svica, dne 21. novembra 1918.

O p o m b a : Slovenski listi so naproseni, pričujoči oklic po mogočnosti ponatistiti.

Občni zbor Slomškove Zveze

se je vršil v četrtek, dne 21. nov. t. l., v knjiž. dvorani Katoliške tiskarne. Kakor kaže rezultat glasov pri volitvah, je bilo navzočih okoli 70 do 80 članov.

Predsednik tovariš nadučitelj Štrukelj pozdravlja svobodno državo Jugoslavijo, nje narode in zlasti izpod germanskega jarma osvobojeno slovensko učiteljstvo. Trpini so bili Slovani, a največji trpin med njimi je bil slovenski učitelj. Pozdravljena, Jugoslavija! Pozdravljeni, slovenski učitelji! V nadaljnjem izvajanju se spominja velezaslužnega moža pokojnega dr. Kreka in dr. Koroška, ki še danes tako vestno in dosledno izvršuje oporoko Krekovo. Dr. Krek je bil učitelj našega naroda; prepričani smo tedaj, da pridejo krščanski pedagogi na površje. Slava spominu dr. Kreka! Korošču se pošlje brzojavni pozdrav. — S padcem Avstrije je padel birkoratism, ki je pritiskal k tlom slov. učitelja. Sprejme se poslati pozdrav poverjeniku za uk in bogočastje.

Tajniško poročilo. Zadnji občni zbor je bil 26. avgusta 1913. Od takrat se je Zveza vedno razvijala, v kolikor niso zadrževala njenega razvoja vojne razmere. Nekatere podružnice so jako pridno delovale. Sklenilo se je, ustanoviti podružnice na Goriškem in Štajerskem; toda delo Zveze je preprečila svetovna vojna. Tovariš tajnik se spominja nadalje podpredsednika Sl. Zv., na polju vojne slave in časti umrlega dr. Modica in sploh članov, ki so tekom štirih let odšli, med njimi dvornega svetnika Levca in Hubada. V odborovih sejah so se sprejemali novi člani, nekateri zopet črtali itd. Udeleževali smo se skupnih posvetovanj in sej z Dež. slov. učit. društvom v Ljubljani ter storili korake pri deželnem odboru, ki nam je bil nato dovolil drag, doklade, ki pa so bile žalibog s 1. januarjem t. l. ustavljene. Ustanovljeni aprovizacijski odbor kranjskega učiteljstva je dal lepši uspehov. V bližnji bodočnosti smemo upati, da se urede tudi naši službeni prejemki, da se vremena Kranjecem vendar enkrat zjasne. — Društvo šteje nad 650 članov, med njimi 150 duhovnikov, oziroma neučiteljskih članov. — Prosvetno delo je v zadnjem času zaostalo, čemur so krive vojne razmere. — Slomškova Zveza bodi tudi nadalje društvo z versko-nravnim namenom; zato naj se ne razdruži. Ker so nasprotni člani sprejeli v svoj program načela krščanske etike, smo zato, da se osnuje skupen odsek. Ako se bodo tovariši iz nasprotnega tabora držali proglašanih načel, potem bomo delovali skupno. Izvršujemo nadalje oporoko Krekovo! Vsi na delo! Troto ne sme biti med nami! Zvestobo Jugoslaviji!

Ker se k poročilu ne oglasi nihče, poroča tovarišica blagajničarka Faturjeva, da je imelo društvo od zadnjega občnega zbora 642 K stroškov in 3096 K prebitka.

Nato je prišlo na dnevni red stvarno in v krepkih potezah, mnogokrat s trpkimi izrazi prepleteno predavanje tov. Fabince o reformi ljudskega šolstva. Izjavil je: Ljudsko šolstvo je prišlo v av-

tokratski vladi v poštev samo toliko, kolikor so ga rabili. Zmaga zahodne demokracije je zmaga ljudske šole v demokratski državi; učiteljsko krušno vprašanje je to. Kaj pomagajo vsi zakoni, ako ne dvignejo učitelja iz mizerije! Padec nemškutarstva, liberalizma in klerikalizma je odstranil ovire za podraževanje šole. Šola podaj človeka, iz katerega bo de mogoče šele ustvariti človeka.

»Šola ne potrebuje učenih učiteljev!« je vsenemški, oziroma Kalteneggerjev sistem. Pri šolskem nadzorstvu bo treba velike metle. Šolski nadzornik mora biti duševni voditelj učiteljstva, mož iniciative, ne pikolovec; samostojen referent in podrejen direktor poverjenstvu. Osebe se morajo odstraniti, in sicer na široko luknjastem rešet, na katerem bo ostalo še veliko slabega. S sistemom morajo pasti tudi osebe. Kdor je bil v stari Avstriji patriot, je danes kot Jugoslovian hinevec in obratno. Padel je nemški cesar, ruski car. Načelo samoodločbe pri imenovanju nadzornikov bo prodrlo, t. j. duh demokracije! Učiteljstvo mora svojim nadzornikom zaupati. Je proti napadom na posamezne osebe, vendar kdor je prizadet, mu Sl. Zv. ne bo pomagala. Nadzornik bodi strokovnjak in ne politik. Načelo »šola je politika« mora izginiti. Poročilo omenja preustrojitev čitank. Pravijo, da nimamo zgodovine. Odpro naj se jugoslovanski grobovi, to je naša zgodovina. V stvarno debato so posegli tovariši Bregar, Pečjak, Štrukelj, katehet Cadež in nadzornik Gabršek. Dolgo debato zaključil predsednik Štrukelj.

Najvažnejša točka pri izpremembah pravil je: Ali ostanejo katehetje še redni člani Sl. Zv.? V dolgo trajajočo debato posežejo Dragan, Fabinc, Cadež, Kalan, Kete, Smrekar, Slapšak itd. Učiteljski laiški element naj pride do veljave. Voditi je treba stanovsko organizacijo samostojno. Iskati moramo interese z onimi, ki so nam skupni. Na-to je bil sprejet predlog, da niso katehetje več redni člani Sl. Zveze, s 44 proti 30 glasovi.

Volitve: V odbor so izvoljeni tovariši in tovarišice: Rostohar, Pirc, Štrukelj, Kleinmayr, Lebar, Dragan, Stupca, Štular, Fabinc, Sadar, Pečjak, Slapšak. V tajni seji se je nato konstituiral odbor.

Razprava in debata o stavljenih in sprejetih predlogih je bila večinoma stvarna in taktična. Ako se kateri tu ali tam malo spotakne v spretno ogrodje starega ali mladega Zavezarja, je pač slabost človeške družbe, posebno pri nas tovariših, ki si lahko samo sežemo bratsko v roke in rečemo: Opuščeno je! Kar je bilo — je pozabljeno! A.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz naše Zaveze.

Pozivljamo vse Zavezino članstvo, naj podpisane vodstvu čimprej vrne zadnjič doposlane tiskovine, vsekakor pa najpozneje do roka, ki je določen na tiskovinah!

Upravištva Zavezinih listov te izpolnjene pole nujno rabijo, ker morajo pravočasno prirediti naslove in določiti višino naklade za vsak list. Prireditve naslovov je zamudno, a pravočasna preskrba papirja težavno delo. Lotiti se ga je treba takoj, ako hočemo z novimi letniki uvesti redno izhajanje naših listov! To je torej v prvi vrsti odvisno od Zavezinega članstva, zato se obračamo do njega s tem pozivom.

Začetkom prihodnjega tedna razpošljemo tiskovine v svrhu sestave natančnega katastra šolstva in učiteljstva. Pričakujemo točne in zanesljive izpolnitve. Poprimite se dela takoj, ko dobite tiskovine v roke! Ni treba čakati na 14dnevni rok! Vsaka pola je lahko izpolnjena v enem dnevu in odposlana tekom drugega dne. Čimprej dobimo odgovore, temprej izvršilni odbor dogotovi svoje delo.

Natančna navodila so objavljena na uvodnem mestu posebne izdaje našega lista z dne 4. t. m. Opozarjamo na ta navodila, ne da bi jih še enkrat ponavljali.

Vodstvo Zaveze.

UČITELJSKI KONVIKT.

Letnino za Učiteljski konvikt so po »Učiteljski gosp. in kreditni zadrugi v Celju« plačali: 1. Černež Ludovik, Grižg. 2 K; 2. Froml Vekoslav, Sv. Lenart v Sl. g. 2 K; 3. Gorup Josip, Polenšak 2 K; 4. Kelc Ivan, Nova Štifta 4 K; 5. Knapč Jan. 3 K; 6. Videm 2 K; 6. Lasbacher Josip, Ruše 3 K; 7. Pavlovič Ivan, Videm ob Savi 2 K; 8. Pogačnik Franjo, Št. Vid-Grobelno 2 K; 9. Franja Pučeva, Sv. Jurij ob Pesnici 2 K; 10. Šumer Hinko, Šmarje pri Jelšah 2 K; Wudler Rudolf, Liboje 2 K. — Skupaj 27 K. — Hvala!

Društvene vesti.

+ Odbor Deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani se je na svojih sejah dne 17. t. m. in 22. t. m., uvažujoč nove razmere, v korist naše splošnosti in skupnosti odločil, da predlaga občenemu zboru o Božiču, naj se društvo razdruži. Vse funkcije preidejo na Zavezo jugoslovanskega učiteljstva, ki sedaj edina združuje vse slovensko učiteljstvo. Deželnih mej nimamo več, torej nam tudi deželnih društev ni več treba. Vsi smo in ostanemo eno!

+ Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani je dne 18. t. m. poslalo komisiji začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave v Ljubljani nastopni dopis: »Podpisano društvo je vložilo skupno s Slomškovo Zvezo v začetku septembra 1918 na bivši deželni odbor kranjski prošnjo, da povišaj ta že dovoljeno 90 % vojno draginsko dokladi za 10 %. Glasom sklepov obeh odborovih sej z dne 17. t. m. in 22. t. m. oprosi podpisano društvo odgovora in rešitve.«

+ Društvo učiteljev in šolskih prijateljev Ljubljanske okolice. Člane prosim, naj se oglasijo in pošljejo po nakaznici letni prispevek 24 K (ali vsaj prvi obrok) vsaj prve dni v decembru, da se more ugotoviti, v koliko izvodih se bosta ti skala »Popotnik« in »Učiteljski Tovariš« v novem letu. Na zdar! — Janko Žirovnik v Borovnici.

+ Učitelj. društvo za ormoški okraj zbora v četrtek, dne 5. decembra 1918, ob 10. uri dopoldne v ormoški okoliški šoli po nastopnem vzporedju: 1. Dopisi in društvena poročila. 2. Poročilo o Zavezinem delegacijskem zborovanju. 3. Razgovor o novih razmerah. 4. Plačevanje članarine za drugo polletje. 5. Slučajnosti. — Odbor upa, da se v novi Jugoslaviji vse okrajno učiteljstvo v bratski in sestrski slogi strne v složno stanovsko četo v prid šolstvu, učiteljstvu in narodu! — Odbor.

Kronika.

= Obrtna nadaljevalne šole. Z navdušenjem je učiteljstvo pozdravilo spomenico Zaveze glede šolstva. Ker se je na obrtno šolstvo pozabilo, si dovoljujem na to zadevo opozoriti, ki je iste važnosti kakor ljudsko in meščansko šolstvo; na Štajerskem in Koroškem pa v narodnem oziru še posebno važno in nujno potrebno. — Koroška ni imela dosedaj niti ene slovenske obrtna nadaljevalne šole, Štajerska le 2 slovenski v Šmarji in Sevnici, 3 dvojezične v Zalcu, Šoštanju in Št. Jurju ob J. ž. in nekaj na pol nemških manjših kurzov. — Kjer je le en učitelj usposobljen za poučevanje na obrt. nadalj. šolah, se naj takoj začne s pripravi za ustanovitev slovenskih obrt. šol. Otvoritev bo že leta 1919/20 mogoča. — V prvi vrsti pridejo na Štajerskem v poštev sledeči kraji, kjer so že bile nemške take šole: Celje, Maribor, Pttrj, Radgona, Brežice, Slov. Bistrica, Slov. Gradec. Razen teh krajev je nujno priporočati še za Ljutomer, St. Lenart, Vojnik, Ormož, Konjice, Velenje, Vitanje itd. — O ustanavljanju obrt. nadalj. šol sem pisal v »Popotniku« l. 1910 št. 9. Seveda se je od tedaj marsikaj izpremenilo, a bistvo je ostalo isto. Kdor želi natančnejše informacije, naj se obrne n. pr. na obrt. nadaljevalno šolo v Šmarju pri Jelšah!

= Prve uradne konference za učitelje obrtnih nadaljevalnih šol so se vršile l. 1917 v dveh krajih na Češkem. Nadzornik obrtnih nadaljev. šol okraja IX. je z dovoljenjem ministrstva za javna dela sklical učiteljstvo 31. šol v Altpaku in učiteljstvo 35. šol v Kraljevi Gradec. Uspeh je bil tako zadovoljiv, da se bodo take konference redno ponavljale. — Posnemanja vredno!

= Imenovanje. Dr. Fran Skaberne, bivši ministrski tajnik, je imenovan za upravnega in gospodarskega poročevalca na višjem šolskem svetu v Ljubljani.

= Rojstveno sedemdesetletnico je praznoval dne 17. t. m. Andrej Senekovič, prvomestnik Družbe sv. Cirila in Metoda, ki jo vodi požrtvovalno in uspešno že deset let. Za naše obmejno šolstvo si je pridobil neoporečno velikih zaslug. Ko je bil ravnatelj novomeške gimnazije, je bil nekaj časa tudi okrajni šolski nadzornik. Senekovičevo javno delovanje je tesno spojeno z našim, doslej tako tlačenim šolstvom. — Kulturnemu delavcu še mnogo zdravil let!

= Celovca poročajo, da se je večina celovškega prebivalstva sprijaznila z mislijo, da pride pod Jugoslavijo. Manjšina s tem ni zadovoljna, inteligenca pa želi, da bi naše, oziroma srbske čete kmalu zasedle Koroško, ker se boje nemirov in nereda. V Celovcu je doslej vse mirno.

= Svoboda zborovanj. Naredba poverjenjstva za notranje zadeve. Avstrij-